

WYMAGANIA EDUKACYJNE

Harmonia

SPECJALNOŚĆ: INSTRUMENTALISTYKA

Klasa III

Okres I

Uczeń potrafi:

- posługiwać się podstawowymi pojęciami z zakresu systemu dur-moll
- budować triadę harmoniczną w tonacjach do siedmiu znaków
- biegle określać relacje zachodzące między trójdźwiękami triady harmoniczej
- określić skale głosów, maksymalne odległości między głosami, postać i pozycję akordu, układ akordu, zasady rozpisywania akordów, ruch głosów, stosunki między trójdźwiękami
- łączyć trójdźwięki triady harmoniczej w postaci zasadniczej najbliższą drogą w stosunku kwinty i sekundy
- tworzyć zwroty melodyczno-harmoniczne o charakterze zakończeniowym
- analizować proste przebiegi harmoniczne pod kątem występowania w nich kadencji
- łączyć trójdźwięków triady harmoniczej w postaci zasadniczej swobodnie w stosunku kwinty i sekundy
- łączyć trójdźwięków triady harmoniczej z tercji na tercję
- realizować zadania funkcyjne wykorzystujące wszelkie możliwe, poznane sposoby łączenia trójdźwięków triady harmoniczej w postaci zasadniczej
- realizować harmonizację melodii sopranu wykorzystującej wszelkie możliwe, poznane sposoby łączenia trójdźwięków triady harmoniczej w postaci zasadniczej
- analizować przykłady z literatury muzycznej wykorzystujące wszelkie możliwe, poznane sposoby łączenia trójdźwięków triady harmoniczej w postaci zasadniczej
- powtarzać akord lub stosować w niepełnej postaci
- dostrzegać różnice pomiędzy odmianami skal w aspekcie melodycznym i harmonicznym
- analizować przykłady z literatury muzycznej wykorzystujące różne skale – w kontekście harmonicznym

Okres II

Uczeń potrafi:

- scharakteryzować zjawisko opóźnienia dźwięku i przedstawić związane z nim zasady;
- realizować zadania z podanymi funkcjami z zastosowaniem opóźnień w wybranych głosach;
- wskazać opóźnienia w sfigurowanej melodii;
- posługiwać się opóźnieniami w ćwiczeniach;
- analizować przykłady z literatury muzycznej zawierające opóźnienia składników akordu;

- przedstawić zasady stosowania dominanty z podwójnym opóźnieniem;
- właściwie interpretować sopran, dostrzegając w nim opóźnienia;
- realizować kadencję doskonałą rozszerzoną;
- rozpisywać funkcje akordów i harmonizować melodię sopranu z zastosowaniem kadencji doskonałej rozszerzonej;
- rozpoznać w prezentowanym przykładzie z literatury dominantę z podwójnym opóźnieniem oraz inne opóźnienia;
- scharakteryzować wszystkie dźwięki obce nieakcentowane;
- stosować figurację w głosach, w prowadząc dźwięki obce nieakcentowane;
- grać kadencje i progresje z zastosowaniem dźwięków obcych nieakcentowanych;
- wskazywać dźwięki obce w sfigurowanej melodii;
- posługiwać się dźwiękami obcymi nieakcentowanymi w ćwiczeniach praktycznych;
- analizować akordy z precyzyjnym dookreśleniem nazw dźwięków obcych nieakcentowanych;
- określać warunki użycia I i II przewrotu trójdźwięku;
- dbać o płynną linię basu w konstrukcji harmoniczej;
- realizować praktycznie i pisemnie zadania z podanymi funkcjami lub sopranem, stosując I i II przewrót;
- określić postać i funkcję trójdźwięku triady w przykładzie z literatury muzycznej;
- omówić genezę powstania notacji basu cyfrowanego;
- odczytywać oznaczenia dla trójdźwięków w systemie basu cyfrowanego i realizować pisemnie oraz praktycznie zadania z podanym basem cyfrowanym zawierającym przewroty trójdźwięków.

Klasa IV

Okres I

Uczeń potrafi:

- odnaleźć uzasadnienie akustyczne dla D7 na przykładzie szeregu alikwotów;
- wskazać dysonanse harmoniczne w D7 i je rozwiązać;
- rozwiązywać D7 w postaci zasadniczej i w przewrotach na T;
- stosować D7 w pisemnej i praktycznej harmonizacji sopranu oraz w realizacji funkcji;
- przedstawić zasady regularnego i nieregularnego rozwiązywania składników D7;
- omówić zasady stosowania niepełnej D7 i realizować je w ćwiczeniach;
- analizować przykłady z literatury muzycznej zawierające D7;
- wskazywać dysonanse harmoniczne w S6 i prawidłowo je rozwiązywać;
- rozwiązywać S6 w postaci zasadniczej i przewrotach;
- realizować pisemnie i praktycznie kadencje z S6;
- analizować przykłady z literatury muzycznej zawierające S6;
- wymienić oznaczenia w systemie basu cyfrowanego dla czterodźwięków;
- realizować pisemnie i praktycznie następstwa akordów z cyfrowym oznaczeniem trójdźwięków i czterodźwięków;
- stosować różne sposoby rozwiązania D7 bez prymy, D9 i D9 bez prymy na T;
- rozpisywać i realizować praktycznie przebieg funkcyjny z D7 bez prymy, D9 i D9 bez prymy oraz harmonizować sopran, stosując te akordy;
- dokonywać analizy funkcyjnej akordów w przykładach z literatury muzycznej zawierających różne formy D;

- wymienić i odczytać oznaczenia basu cyfrowanego dla pięciodźwięków;
- realizować zadania z zastosowaniem oznaczeń dla pięciodźwięków w oparciu o podaną cyfrowaną linię basu;
- realizować na fortepianie następstwo akordów z cyfrowym oznaczeniem trój-, cztero- i pięciodźwięków.

Okres II

Uczeń potrafi:

- budować w gamach durowych i molowych (także w ich odmianach) trójdźwięki na II, III, VI i VII stopniu;
- nadawać trójdźwiękom na stopniach pobocznych nazwy funkcyjne;
- dokonywać wyboru funkcji akordu i uzasadniać ten wybór;
- rozwiązywać D7 zwodniczo – pisemnie i praktycznie;
- łączyć trójdźwięki w pokrewieństwie tercjowym z zachowaniem dźwięków wspólnych lub ruchem przeciwnym;
- budować i prawidłowo łączyć akord neapolitański z innymi akordami; także w ramach kadencji plagalnej;
- budować i rozwiązywać akord chopinowski – pisemnie i praktycznie;
- w oparciu o podane funkcje harmoniczne, sopran lub bas cyfrowany realizować zadania pisemne i praktyczne;
- wskazywać w analizie harmoniczej akordy na stopniach pobocznych i interpretować ich funkcje;
- budować D pozorne do wskazanych stopni gam;
- realizować praktycznie ciągi D pozornych w tonacjach durowych i molowych;
- dokonywać analizy harmoniczej ze wskazywaniem D pozornych;
- budować i określać funkcyjnie czterodźwięki i pięciodźwięki na wszystkich stopniach gam i w każdej odmianie;
- łączyć akordy septymowe i nonowe z innymi akordami oddalonymi o kwintę w dół, sekundę w górę i tercję w dół;
- realizować zadania pisemne i praktyczne zawierające akordy septymowe i nonowe;
- omówić związki występujące pomiędzy akordami septymowymi a akordami z dodaną sekstą
- wyjaśnić pojęcie wychylenia modulacyjnego;
- wymienić i rozpoznawać różne formy D i S wtrąconej
- omówić różne formy wtrąceń i zapisać je (D wtrącona, S wtrącona, równoczesne wtrącenie S i D, wtrącenie wsteczne, wtrącenie do dominanty z podwójnym opóźnieniem, wyrzutnia – elipsa);
- dostrzec związek pomiędzy konkretnym wychyleniem modulacyjnym a kadencją;
- realizować praktycznie krótkie konstrukcje harmoniczne z zastosowaniem S i D wtrąconych oraz ciągi D wtrąconych (na przemian septymowa i niepełna septymowa);
- rozpisać podane funkcje, bas cyfrowany i zharmonizować sopran stosując akordy wtrącone;
- realizować zadania praktyczne z zastosowaniem akordów wtrąconych.

Klasa V

Okres I

Uczeń potrafi:

- wyjaśnić pojęcie modulacji diatonicznej,
- ustalić akord wspólny dla dwóch tonacji i określić jego znaczenie funkcyjne w obu tonacjach,
- zapisać przebieg modulacji schematem funkcyjnym i zastosować odpowiednią kadencję,
- realizować modulację pisemnie i praktycznie porządkując prawidłowo akordy pod względem metroritmicznym,
- wskazywać akordy wprowadzające do tonacji docelowej zgodnie z kierunkiem modulowania,
- realizować modulacje pośrednie pisemnie i praktycznie uwzględniając porządek metroritmiczny,
- rozwijać schemat modulacyjny stosując figurację, przy czym np. poprzednik jest utworem tonacji wyjściowej, a modulacja odbywa się w następniku,
- realizować pisemnie zadania z linia sopranu sugerującą konieczność zastosowania modulacji diatonicznej,
- analizować przykłady z literatury muzycznej zawierające modulację harmoniczną,
- wyjaśnić pojęcie alteracji i wskazać różnicę pomiędzy alteracją pozorną a rzeczywistą oraz modulującą i niemodulującą,
- wskazać najczęściej stosowane formy alteracji w dominancie i subdominancie w tonacjach durowych i molowych,
- wyjaśnić zjawisko dysalteracji,
- zagrać i rozpoznać akord tristanowski oraz omówić warianty jego interpretacji,
- interpretować i stosować akordy alterowane – pisemnie i praktycznie,
- wskazać i opisać akordy alterowane w tekście muzycznym,
- objaśnić rolę alteracji w modulacji chromatycznej,
- wymienić sposoby modulowania chromatycznego przez akordy niealterowane i alterowane,
- wykonać modulacje w obrębie dwóch akordów (w pokrewieństwie tercjowym),
- realizować pisemnie i praktycznie modulacje chromatyczne z uwzględnieniem porządku metroritmicznego,
- tworzyć własne konstrukcje harmoniczne zawierające modulacje chromatyczne,
- dokonywać analizy harmonicznej przykładów z literatury muzycznej zawierających modulacje chromatyczne,
- wskazać akordy przydatne w modulacji enharmonicznej uzasadniając ich wybór oraz podając możliwości interpretacji funkcyjnej wskazanych akordów,
- stworzyć schemat omawianej modulacji w układzie czterogłosowym i realizować go praktycznie,
- dostrzec i stosować modulację enharmoniczną – we wszystkich typach zadań pisemnie i praktycznie,
- odczytać i opisać modulację enharmoniczną na podstawie zaprezentowanego przykładu brzmieniowego i tekstu nutowego.

Okres II

Uczeń potrafi:

- stosować zdwojenia oktawowo,
- wprowadzić nutę stałą,
- harmonizować melodię w układzie 2- i 3-głosowym,
- rozpoznać, nazwać i zastosować wybrany typ akompaniamentu fortepianowego,
- realizować konstrukcje harmoniczne w fakturze smyczkowej lub rozpisać treść harmoniczną na instrumenty dęte,
- zaprezentować własną konstrukcję harmoniczną w wybranym przez siebie układzie instrumentalnym,
- omówić etapy rozwoju harmonii w muzyce wielogłosowej,
- opisać wybrane współczesne techniki kompozytorskie,
- stosować zdobytą wiedzę w działaniach twórczych.